

Krónika

Politikai és irodalmi hetilap.

Felelős szerkesztő: Vermes Ernő.

Szerkesztőség
Zrinyi-u. 2. — Telefon 12-80.

Megjelenik minden szerdán.

Kiadóhivatal
Zrinyi-u. 2. — Telefon 12-80.

Szeged, 1919. október 15.

Ára 2 kor.

I. évfolyam, 3. szám.

A mai szám tartalma:

Királypártiak.

Juhász Gyula: Az októberi forradalomhoz. (Vers.)

A liberális blokk Szegeden.

Riportok a régi Szegedről: A legelső forradalom városunkban.

Váry István: Szeged. (Vers.)

Hogyan mondatták le Szalay főkapitányt?

Pikkett-kiallítás a kulturpalotában.

Politikai beszélgetés dr.

Balassa Arminnal

a forradalomról, a zsidókérdésről és a nemzeti demokráciáról.

Csitt!

Színház: A kritika. — Carmen.

A könnygyáros. Neoromantikus könnydráma öt fölvonásban.

Krónika: Honnan a tekintély? — Megfagyunk!

Királypártiak.

Budapesten, névtelenül és némileg szégyenkezve, megjelentek a legujabb pártnak, a magyar royalista pártnak falragaszai. Mindenki várta és mégis mindenki meglepődött az áldatlan politikai zenebona e legujabb dallamának felzendülésén; mindenki megdöbbsent és szívében megilletődött egy pillanatra.

Az ember lelke mélyén ősrégi vonásként él valamely bizonytalan megalázkodási vágy, amely gyarlósága, gyengesége érzetéből, gyámságra utaltságából fakad. A gyermek és vajmi gyakran a felnőtt, öntudatlan lelki függése, féltisztelete, szülőitől és szülői iránt, a hívő odaadása istenéhez, leborulása istene előtt s a hitetlen titkos félelme az elmélyedés vagy megpróbáltatás óráiban, a szerelmes benső és gyönyörűséges megalázkodása az imádott lény iránt: ősi, minden tudatosságnál és akaratbélínél hatalmasabb ösztön érvényesülésében gyökereznek. A társadalmi és tudományos tekintély tiszteletbentartása, a presztizs óriási társadalmi jelentősége, a vezetőkben való hit s az a sokszor vak engedelmesség, amellyel a tömegek, — nagyrészt merőben értelmi alapon, — maguk választotta vezéreiket követik, mennyi beszédes jelensége annak a mélységes vágyódásnak, amellyel az ember életének, öntudatának, harmóniájának bizonytalanságát megtámasztani akarja.

Csak nagyon kevés, a tudomány és erkölcs legmagasabb neveltségi fokait elért ember szabad ezektől a gyöngeségektől s e szabadultságnak is vannak komoly krízisei. Az embernek ez a sajátos gyöngeségérzése emelte a tömegek, a népi egységek, a nemzetek fölé a királyokat. Az erkölcsi élet terén a vallás, a lelkiekben a papság, a po-

litikában a nagy és hagyományos nevek viselői, a történelem összefogó erői során a királyok, azok a gyámok, akiknek támogatására a tömegek reászorulnak, — nem annyira tényleges szükségességüknél, mint inkább annál a szubjektív hangoltságnál fogva, mely őket eltölti.

Bizonyosnak látszik, hogy valamikor ezek a mentorok meg fognak szünni döntő jelentőségükben, mint ahogy az ókori és még inkább a középkori jelentőségükhöz képest viszonylag eddig is eljelentéktelenedtek. A társadalmi élet világiasodása, a teokráciáknak letűnése, a monarchiák mindinkább alkotmányossá-válása, az egyház világi uralmának elcsenevészése s a tanult egyének és tömegek szabadabb erkölcsi öntudata már világosan jelzik ezt az utat. De a fejlődés a maga lassu, bizonyos és nem mindig ellenőrizhető utain jár s a lelkiekben a forradalmak sokkal kevesebb változást hoznak és főként állandósítanak, mint a reális élet tényezőiben.

A magyar népnek minden oka megvan rá, hogy féljen a királyoktól. Ha most mégis valami meleg visszhang támad a lelkében, úgy az első sorban abban a nagy fáradtságában, nagy ügyefogyottságában, mély gyászában találja magyarázatát, amelybe tengernyi szenvedés és pokoli kiábrándulás mardosó kinja merítette. A tradíció szívós szálaival fűződik a királyság tudata a népszéles rétegeihez és a nem-király uralkodók rettenetes fiaskópolitikája szerencsés, bár csalóka látszattal áltat, mintha régebben azért lett volna jobb, mert királyok uralkodtak.

Mint nagy lelki válságában az ember, a ki Istenéhez fohászodik, — erői és bizalma fogytán a nemzet koronás fő után áhitozik. Ujabb és talán végzetes csalódása lesz, ha meghallgatásra talál. De ez a mély és kétségbe nem vonható hangulata egy népnek alkalmas arra, hogy nagyon is öntudatos kezek, lehető jó rendezésben és kitűnően felismert érdekekből minél nagyobb és művészibb pompában felvonultassák a fájóvá fanyarodott szivekben a multnak nagyságát is szimbolizáló királyságot, hogy önkényt hajtsa fejét a forradalmi szabadságában csalódott nemzet ismét az aranyigá alá, a mig, — a természet örök rendje szerint, — újabb csalódások és tusák árán ismét szét nem törí jármát.

Vajjon remélhetjük-e, hogy a fejlődés két

rettenetes kilengése, a bolsevizmus és a mai anarkia után nem a térdben összecsupló történelmi reakció, hanem az öntudatos, erős, dolgos szabadság utja következik, amely nem eseng gyámság után és csak támaszt áhit, de azok támaszát, a kiket tudás, jellem és hivatottság állít a tömegek élére és nem azokét, a kik magukat Isten kegyelméből és a maguk kedvére ültetik a trónra, amely aranyból van, hogy örök hívságát, mint az aranyborjuét, minden időknek dokumentálja.

A. S.

Az októberi forradalomhoz.

*Ma adom ki ezt a verset mementonak,
ma, amikor gyalázzák és megtagadják árulói
az októberi magyar forradalmat.*

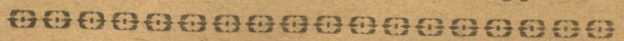
*Fáradtan és csalódva százszor
S számüzve bús fiatalon
A szabad élet asztalától,
Köszöntelek
Forradalom!*

*Siromban véltelek megérni
S alig mert halkuló dalom
Mint éji szellemet idézni,
Föligézni
Forradalom!*

*Megáldom rózsás lobogódat
Mint messiást bús Simeon,
A vérem tán színébe olvad,
De láttalak
Forradalom!*

*Ján holnap otthagysz eltiportan,
Mint láncfüvet domboldalon,
Én láttalak robozni, jól van,
Győző szekér,
Forradalom!*

Juhász Gyula.



Elsőrendű női divatszalon
Takarektár-utca 1. szám.
Angol és francia munkákat legújabb divalfazon szerint elvállal s azt pontosan és méltányos áron készíti el.
BOROS és DUDÁS női divatszalon.

A liberális blokk Szegeden.

— Dr. Becsey Károly a szabadelvű polgárság élén. —

Sustorogva forr a politikai élet katlana. A fővárosban tekintélyes és jónevű politikusok fáradoznak a liberális blokk megalakításán, hogy ily módon tömörítve a nemzeti erőket, valahogyan kisegítsék és jó utra vezessék a magyar politika kátyuba rekedt szekerét. A Lovászy-párt zászlót bont az országban és mi sem természetesebb, mint hogy Szeged, a legmagyarabb és legnagyobb város lesz ennek a zászlóbontásnak az első stációja.

Vasárnap akarták itt megtartani a függetlenségi polgárság nagygyűlését, a lehetetlenül rossz közlekedési viszonyok és az országos párt vezéreinek nagy elfoglaltsága folytán azonban elkerülhetetlenné vált a gyűlés elhalasztása, amelyet egy héttel később, vasárnap, október 19-én fognak megtartani.

Közvetlenül a Lovászy-párt megmozdulása előtt jelent meg a Krónikában a „Nyílt levél dr. Becsey Károlyhoz”. Az események rövid pár nap alatt igazoltak bennünket, akik szükségesnek tartottuk, hogy ezt az értékes és intakt szegedi politikust megszólaltassuk és visszavonultságából a politikai cselekvések terére készítsük. Ilyen előzmények után kerestük most fel a szegedi függetlenségi párt elnökét, hogy megkérdezzük véleményét a politikai helyzetről és megismerkedjünk jövőbeli terveivel, szándékaival.

Dr. Becsey készségesen adta meg a kért felvilágosításokat.

— Mint a függetlenségi párt egyik elnöke, — mondotta, — mindent elkövetek, hogy a pártot összetartsam az eljövendő nagy mérkőzésre, amelynek úgy kell végződnie, hogy a párt elvei jussanak a megválasztandó nemzetgyűlés többségében kifejezésre.

— Ma nagyon nehéz a helyzet. A párt több vezető tagja, — úgy látom, — elhajlott attól az iránytól, melyet a régi, hagyományos függetlenségi párt követett. Elsősorban ezeket kell a régi irányba visszatérítenem és ott megtartanom. Azt hiszem, ez talán sikerülni is fog.

— Állandóan tárgyalok most is pártom vezető tagjaival s már legközelebb a párt tisztikari

ülését is összehívom, hogy ott teljesen tisztázzuk a politikai állásfoglalásunkat, hogy ilyképen a párt azt az irányt kövesse, amihez ez év augusztus havában lekötötte magát a pártgyűlésen, amikor kimondotta egyhangú határozattal, hogy *azt az országos pártot támogatja, amelyiknek Lovászy Márton az elnöke.*

— Hogyan képzeled elnök ur a liberális blokk kialakulását?

— Ismétlem, nagyon nehéz a helyzetem, mert még nem látom tisztán, hogy Budapesten a különböző pártok egyesülése, vagy együttműködése milyen formában fog majd kialakulni. A liberális blokk megalakulása még mindig csak folyamatban van, a tárgyalások még máig sem fejeződtek be. A pártvezéremmel való közvetlen összeköttetés is igen nehéz. Nem tudok hozzá Budapestre felmenni és ő sem tudott a vasárnapra tervezett szegedi gyűlésre lejönni. Remélem azonban, hogy a jövő vasárnapig a személyes érintkezést is fel tudjuk venni és akkor véglegesen megállapodhatunk a szegedi politikai élet intézésére is.

— Mit gondolsz elnök ur, milyen rétegekre terjed majd ki ez a politikai együttműködés?

— Azt hiszem, Szegeden a polgárság zöme és a hazafiasan érző munkásság össze lesz hozható és a megejtendő nemzetgyűlési választásokon a liberális irány fog győzedelmeskedni.

— Kívánatos-e a Lovászy-pártnak és a demokráta-pártnak külön-külön való megalakulása, vagy pedig nagy, egységes párt alakítása volna célszerűbb?

— Azt tartanám célszerűbbnek, ha egyetlen nagy pártban tömörülnének az odaillo elemek, mely pártnak természetesen a régi, kiprobált függetlenségi polgárság képezné a törzsét. No, de majd meglátjuk . . .

*

Eddig a beszélgetés. Kitérünk belőle az az örömdetes bizonyosság, hogy végre megmozdul Szegeden a polgárság is és annak hivatott vezére, dr. Becsey Károly, régi erővel, friss munkakedvvel foglalja el az őt megillető vezető helyet.

Vermes Ernő.

Riportok a régi Szegedről.

★
II.

A legelső forradalom városunkban.

Irta: *Juhász Gyula.*

A garaboncás riporter fölteszi a ködsüveget, kezébe veszi a ludtollat és egyszeriben ott terem a régi városban, a királyi vár tövében, a palánk alatt. Az időben nyolcezer lakója volt a városnak, amelyet Ulászló Budával és Székes Fehérvárral egyenlő rangra emelt. Szeged volt a legnagyobb és leggazdagabb magyar város, virágzó iparral és kereskedéssel. Még a Fuggerek is szemet vetettek ez élénk és forgalmas civitasra, amelynek hajói vígan vitték a termő magyar róna buzáját messze földekre és amelynek halászhajói a Tiszából a világ legkövérebb harcsáit fogdosták. A királyi városban a magyarság erős várát látták azok, akik a délről tornyosuló török felleg futását aggodva figyelték.

Ezt a viharfelhőt akarta megállítani *Bakócz Tamás* érsek, a paraszt fia, amikor a *Medici* pápától magyar keresztes hadra kért és kapott engedelmet. Nosza kihirdették a pápai hullát és gyűlt a föld népe *Tamás* érsek keresztes zászlai alá. A föld népe gyűlt, a robotos, a földhöz ragadt paraszti jobbágy, de lelke mélyén más ellenség ellen tartott elfojtott és megújult sebektől véres haragot, nem a távolinak érzett török ellen. A szegedi nép is lelkesen és lelkesedve tartott — *Dósa* György uram lobogója alá.

Ez a *Dósa* György, akit Székelynek neveznek a régi krónikák, valóban székely nemes ember volt, apátlan, anyátlan, de gögös uri árva, aki Szegeden töltötte virágtalan ifjuságát. *Pálfi* Balázs főbíró uram házában nekedett, a vitézi iskolát kijárta és fölcsapott katonának. Szegeden jó emléket hagyott kenyeres pajtásai, meg a szép lányok szívében, ezért is gyülekeztek olyan készséggel szegedi magyarok az ő dandárába. De a *Szapolyai* urak uri gyanúja már tüzet fogott és sejteni kezdték, hogy a paraszti sietség ő ellenük indul, ezért vagy visszatartották, vagy robotra visszahívták java jobbágnépüket.

Erre fölzendült a régóta gyülekező vihar, *Mészáros* Lőrinc és *Borbás* pap, meg *Dósa* népei

kereszt helyett kaszát, kapát ragadtak és kezdődött a dulás a Tisza, Duna közén, a Maros szögén, a Bácskában. Szeged csodálatos módon megmenekült ettől a dulástól is. (A régi Szeged riportere egy kissé a maga korára is gondol) A szegedi nép valóban a török ellen akart menni, mikor látta, hogy miről van szó, javarésze visszavért az ódon vár falai alá. De az urak haragja elsősorban Szeged ellen fordult, *Dósa* miatt, akit Szeged adott, Szeged nevelt és szoptatott farkassá vedlett báránnyelvével. (Az ősi címerben ma is ott béget ez a bárány.) Viszont a keresztesekből lett parasztlázadók is fenyegették a nemes várost, amiért földetűró népe otthagya *Dósa*ék véres zászlaját.

A parasztok egyik dandára, *Mészáros* Lőrinc barát és *Borbás* pap vezetésével hiába ostromolta az erős várost, amelyet királyi vára és kemény palánkjá védett. (A *Szent* György, *Szent* Miklós és *Szent* Mihály uccákon fegyveres dárdás polgárok, módos fisérek, aranymivesek, vargák és szabók, mindenféle céhek mesterei várták a belső elleniséget.) A fegyelmetlen és éhes fölkelő sereg, (az első vörös hadsereg) a tanyákon rekvirált, amit tudott és elvonulóban fölgyújtotta a környék falvait.

Az urak bosszúja más stílusban próbálta sújtani Szegedet. Mivel a szerémi rácok segítettek *Szapolyai* nak leverni *Dósa* temesvári mellett, az urak nagy kegyesen megengedték volna a rácoknak, hogy Szeged szabad királyi városon vegyen hadikárpótlást magának. Hadd bűnhődjék az ebadta városa, amiért *Dósa* t, ezt a toportyánférgyet, ezt a gaz rablót, amilyen szerintük nem volt *Tamerlán* és *Dszingiszkan* óta, engedte nagyra nőni, föl az égig, egészen a magyar urak nyakába. Még ezer szerencse, hogy a szegedi bírák és tehetős polgárok (voltak elegendő) tanácsot tartottak és sok becses marhával mentek udvarolni, deputációban *Szapolyai* uram színe elé és így valahogy sikerült elhárítani a szabad város fejről a rác veszedelmet. Ekképpen szabadult meg Szeged városa és népe ebben a legelső forradalomban az urak és parasztok bosszujától, a fehér és vörös terrortól egyaránt, hála *Szent* Demeternek és *Pálfi* főbíró uram józan magyar bölcsességének, aki is ajándék gyanánt az ajándékért cserébe magának *Dósa* Györgynek fejét kapta meg *Szapolyai* tól. Ez a konok, kemény és vitéz fej, a legdacosabb magyar főlk egyike, már

akkor elvált a törzsétől, nem szólt és nem pirult, némán hullott a szegedi földbe, ott pihen azóta is. Hallgatagon pihen, talán vérvörös rózsák nyílnak a porából, vígan virulnak és túlélnek forradalmakat, ellenforradalmakat.

A kalandos riporter pedig leveszi ködsüvegét, leteszi lúdtollát és álmélkodva látja, hogy a világ alapjában véve nem igen változik, ha pár századdal hátrább megyünk is benne, talán majd pár századdal később, ki tudja?

Hogyan mondatták le Szalay főkapitányt?

— A szegedi Nemzeti Tanács titkaiból. —

Megírtuk a *Krónika* első számában, hogy az októberi forradalom után Szeged vezetését intéző Nemzeti Tanács jegyzőkönyvei, mint fontos város-történeti dokumentumok a Somogyi-könyvtárban vannak elhelyezve s az igazgatóság egyelőre nem hajlandó azokat a nyilvánosság elé bocsátani. Ugylátszik azonban, a Nemzeti Tanácsnak nem minden jegyzőkönyve került a könyvtár birtokába. Nekünk legalább alkalmunk volt tanulmányozni a Nemzeti Tanács 1918. november 14-iki ülésének magánkézben levő jegyzőkönyvét, a melynek nyolcadik és utolsó pontja dr. Szalay József főkapitány lemondására vet érdekes világot.

Dr. Szalay József tudvalevőleg egyik legértékesebb, legtanultabb tagja volt a város tisztikarának, aki mindig és mindenütt méltóan tudta reprezentálni Szegedet. Nagy intelligenciájával és minden kérdésben való tájékozottságával nemcsak a közigazgatásban, de Szeged kulturéletében is vezető szerepet vitt és visz ma is, amikor „nyugalmozott” tisztviselő létére is szinte nélkülözhetetlen a torony alatt. Aktiv korában se lótot-futott többet a város érdekében, mint most, a mikor szinte állandóan uton van Szeged és Bécs között, mint a város pénzügyi és gazdasági megbízottja. A fehérhátú pénzek sikeres beváltásában főrésze az ő energiájának, diplomáciájának és összeköttetéseinek van. Talán három expedíciót vezetett már Bécsbe, hozván-vivén a tömérdek milliókat s most készül a negyedikre, amelynek szerencsés befejezése után valószínűleg vissza fog ülni a főkapitányi székbe, amelyet novemberben a maga jószántából hagyott el . . .

Mindenki tudta, hogy dr. Szalay József önkéntes lemondása kierőszakolt dolog volt, tudta

az a városi tanács is, amely decemberben a közgyűlés elé terjesztette azt, tudta az a közgyűlés is, a melynek nem akadt egyetlen tagja, a ki a város egyik legérdemesebb főtisztviselőjének terrorizálása ellen tiltakozni mert volna. A lemondás, illetve lemondatás részletei azonban máig sem kerültek a nyilvánosság elé. A közönség csak annyit tudott meg a lapokból, a melyek közül néhányan nagyon agresszív hangú támadásokkal készítettek elő Szalay lemondását, hogy a főkapitány a munkásság követelésére hagyta el a helyét. Ez annál meglepőbb volt, mert Szalay nem tartozott a reakciós elemek közé, józan liberalizmusának és szociális érzékének bizonyosága volt egész közéleti működése.

Az igazságnak vélünk szolgálatot tenni azzal, ha jegyzőkönyvi hivatalos adatok alapján a következőkben teljes tárgyilagossággal ismertetjük a volt és jövődöbéli főkapitány lemondásának körülményeit.

*

A Nemzeti Tanácsban történtek megértésére ismerni kell az előzményeket. November második hetében néhány szegedi lap ellenforradalmársággal vádolta meg Szalayt, a ki a forradalom kitörésekor az egész rendőrséggel együtt spontán elhatározásából csatlakozott a Nemzeti Tanácshoz. Azt irták róla, hogy a Klauzál-téri népgyűlésre géppuskákat szereltetett fel, a melyekkel zavargások esetére lövetni akarta a tömeget. Ellenforradalmi kísérletet láttak abban is, hogy nem helyeselte a rendőrségnek a szociáldemokrata pártba való belépését. A lapok vádjai, a melyeket naponta új kommentárok követtek, erős visszhangra találtak a gyors hatalomra jutott Munkás Tanács-

bán s ennek képviselői a Nemzeti Tanácsban ismételt követelték Szalay eltávolítását. Az eredményt annyira biztosra vették, hogy a délutáni lapok már november 13-án azt írták, hogy Szalay beadta lemondását, mire a főkapitány 14-én nyilatkozott, hogy esze ágában sincs lemondani. S 15-én reggel mégis lemondott.

Közbeesett a Nemzeti Tanács ülése 14-én este, a melyen a jegyzőkönyv szerint résztvettek *Becsey Károly dr. elnök, Móra Ferenc, Fürtös Sándor alelnökök, dr. Somogyi Szilveszter, Almássy Endre, Bokor Pál, Wallisch Kálmán, Vajás József, Korom Mihály, Szász Ernő, Nemes Lajos, Ábrahám Mátyás, dr. Pap Róbert, Pálffy Dániel, Szöllös József, Juhász Gyula, dr. Dettre János, Tabódy Zsolt, Zombory Lajos, Szabó János, Kovács Péter.*

Egyéb ügyek letárgyalása után *Nemes Lajos* sajnálattal konstatálja, hogy a Nemzeti Tanács huzza-halasztja az ellenforradalmár tisztviselőkkel való leszámolást. Jelenti, hogy a Munkás Tanács legutóbbi ülésén izzó hangulatban követelte *dr. Szalay József főkapitány, Temesváry Géza h. főkapitány és Balogh Károly tanácsnok* azonnal való eltávolítását. A munkásság nem hajlandó tovább tűrni és várni s maga fog cselekedni, ha a Nemzeti Tanács tovább is habozik. Különösen Szalay József az, a kinek azonnal távoznia kell. A ki a népbe bele akart lövetni, az egy percig sem maradhat főkapitány.

Somogyi Szilveszter kötelességének tartja bejelenteni, hogy ebből a meséből egy szó se igaz. A népgyűlés napján a főkapitány itthon sem volt, kint a tányán szervezte a polgárőrséget. A gépfegyverek felszerelésére Palásty főhadnagy adott ki rendeletet, egész jóhiszeműen, a mit aztán vissza is vont. A rendőrlegénységnek a szociáldemokrata pártba való belépését nemcsak a főkapitány kifogásolta, először neki is aggodalmasnak látszott ez a dolog, ma azonban már ez az álláspont is feledendő.

Nemes Lajos Szalayt mégis bűnösnek tartja, mert ezekben a történelmi napokban nem tudott a helyzet magaslatára emelkedni.

Móra Ferenc ezt olyan értelmetlen frázisnak tartja, a mit a munkásság a polgárságtól tanult el. Se egyes, se tömeges kivégzéshez nem járul hozzá, se Szalayt, se Temesváryt, se Baloghot nem

szabad mesterségesen szított hangulatoknak áldozatul dobni. Konkrét vád nélkül még a forradalom se ülhet törvényt. Nem azért csináltunk forradalmat, hogy az egyik terror helyére másikat ültessünk. Tudja, hogy nem növeli a népszerűségét, a mit mond, de emberi kötelessége kimondani, hogy Szalay ellen a legigazságtalanabb szervezett terror dolgozik. A munkásságot félrevezették.

Wallisch Kálmán: Tiltakozik Móra állítása ellen. A munkásság sokkal öntudatosabb, semhogy külső befolyások megtéveszthetnék. A burzsoa érvelések ideje lejárt.

Móra Ferenc: Az ő szocializmusa polgár létére is valószínűleg messzebb megy, mint Wallisché: Marxon, Leninen túl egész Krisztusig, a szeretet kommunizmusáig, a hová hosszú fejlődés, évszázadok szenvedései után fog eljutni az emberiség. Őszintén kimondja, hogy a munkásságot a lapok izgatták fel, a lapokat pedig egyes rendőrtisztviselők sugalmazták, akik a Szalay elmozdításával előre akartak jutni. Egyik rendőrkapitány már a forradalom napján a Klauzál-téren kikiáltatta magát főkapitánynak. Kérdi a munkásságot, kit akarnak a Szalay helyére állítani? A kombinációba vettek közül egy se közelíti meg se tisztviselői kvalitásait, se emberi értékeit. Keservesen meg fogják bánni, ha elüldözik a helyéről. Ő tudja, hogy személye ellen semmi ok sincs bizalmatlankodni s készséggel vállal érte bárminő garanciát. Ha azonban a munkásság mégse bizik benne, azt indítványozza, állítsanak melléje egy ellenőrt. Ugyanazt fogja indítványozni Balogh és Temesváry esetében is, bár nem tudja, önértetes tisztviselők ebbe belemennek-e. De ez minden, amit a Nemzeti Tanács mint forradalmi testület tehet, a fejevétel a legvisszatszőbb terror volna.

Az elnök Móra indítványát felteszi szavazásra. Mivel a szavazás elől ketten eltávoztak, tizennyolcan szavaztak, egy üres szavazólappal. Elnök kijelentvén, hogy a szavazás kötelező, új szavazást rendelt el s erre *tíz szóval nyolc ellenében elfogadták Móra indítványát*, hogy a főkapitányt nem mozdítják el, hanem ellenőrt rendeltek mellé.

Ekkor a Munkástanács tagjai felálltak helyükről s nevükben Nemes Lajos kijelentette, hogy ők ezzel a határozattal nem mernek a Munkástanács elé állni, inkább kilépnek a Nemzeti Tanácsból s

nem állnak érte jót, hogy holnapra nem borul-e fel teljesen a város békéje s nem borul-e fel minden rend.

Ezt a kijelentést nagy zűrzavar követte, a melynek az az indítvány vetett véget, hogy a város békéje érdekében kérjék fel Szalay Józsefet az önkéntes lemondásra. Ezzel a kinos feladattal a Nemzeti Tanács Somogyi Szilveszterts Móra Ferencet bizta meg, a kiknek a főkapitány kijelentette, hogy másnap már beadja lemondását.

— Sokkal jobban szeretem Szegedet, sem hogy békéje megbomlásáért magamra venném a felelősséget, — mondta másnap egyik reggeli lapban közzétett nyilatkozatában.

Miután Szalay József fővétele elhatározottat, Balogh Károlynak és Temesváry Gézának egyelőre megkegyelmezett a munkásság. Beérték azzal, hogy mindaketten új fogadalmat tegyenek a Nemzeti Tanács színe előtt. A Balogh Károly elleni ágyús felvonulás, a mellyel Szeged statuált példát elsőnek, később mégis bekövetkezett.

Szalay nyugdíjazása a decemberi közgyűlésen történt meg. Ugy tudjuk, ezt a közgyűlési határozatot, amely egy nyilvánvalóan kierőszakolt lemondást vett tudomásul, a kormány érvényteleníteni fogja. Azt hisszük azonban, Szalay reaktíválása már e nélkül is rég megtörténhetett volna s ma már bizonyára a munkásságnak volna az ellen a legkevesebb kifogása.

Plakett-kiállítás a kulturpalotában.

Nagybecsű és szép anyaggal nyitja meg a kulturpalota a tervezetbe vett kiállításainak sorozatát: a plakett- és éremkiállítással. Nem tárlat ez, hol dicsőségért folyik a verseny, hanem lelkes gyűjtők, szorgalmasan összehordott anyagának a bemutatása.

A plakett és érem a szobrászat egyik alosztályát képviselik, mely szorosan a relief-művészethez simul. Mégis e kettőt nem kizárólag az alaki, a méretkülömbőség, hanem a kifejezés módja határolja el a relieftől. A relief, az ideális értelemben vett szobrászat korshajtása, mert ellentétbe jut a szobrászat alaptörvényével, a teljesen térbeli mozgással.

A három dimenzióbeli rendelkezést átértékeli és csupán a magassági dimenziót tartja meg (haut, vagy bas relief) egyrészt, másrészt akár a festészet, vagy rajz, az egy síkon való ábrázolásra törekszik. Ezáltal a festői hatás szinte elkerülhetetlen. Annál lezártabb, kiforrottabb a művészet bármely ága, minél kevesebbet vesz kölcsön idegen művészettől.

A relief, a szobrászat, rajz és festészet keveréke, tehát csak idegen művészetekbe kapcsolódva tudja érzékeltetni mondanivalóját és csupán e három művészeti előadási móddal fejezhető ki. Természetesen annál értékesebb a relief, minél inkább háttérbe tudja szorítani a festőit és tisztán plasztikus megoldásra törekszik. Ez a modern szobrászat egyik főfeladata.

Míg a relief ősförmában, mint az egyiptomiaknál és később is, kizárólag dekoratív célt szolgált, az érem ősförmája, a pénz, melynél a művészet a szükségnek volt alárendelve. Később hadvezéreknek, kiváló férfiak emlékére is vertek érmeket. Tisztán láthatjuk a fejlődési fokot, ha még hozzátesszük, hogy a plakett egészen új keletű.

Míg az érem (ovális vagy kör alakú) mindig kétoldalon díszített, addig a plakett gyakran csak egyik oldalán dekorált. Előállításában mindkettő lehet: vert, domborított, vagy öntött. Mi adja mégis a relief és az érem, vagy plakett között a különbséget? Alaki különbsége a méretben van, lényegbeli, azaz érzékeltetési különbség a kettő között, hogy a relief a szobrászat rideg és méltóság teljes körvonalaival határolódik, a plakett, érmek tágabb előadási modorral, a témák irodalmi, vagy festői beállításával rendelkeznek.

Ennyit azoknak, kik a kiállítást látogatják; a kritikát gyakorolják a nézők. Az anyagot, mely több mint 600 darabból áll, a lelkes gyűjtők buzditásra és tanítás céljából mutatják be a közönségnek. A 2000 éves múlt egy ismeretlen római művész csodálatosan szép érmével kezdődik és bezárul korunk egyik legmodernebb képviselőjének — Gergely Sándornak — plakettjeivel.

A kulturtörténeti és művészeti szempontból nagyértékű kiállítást, dr. Lugosi Döme nagy szak tudással rendezte.

A szerelem titka mélyebb, mint a halál titka.

Wilde.

Szeged.

Montenegrói harctér, 1915.

*Ma fáj a szívem, Város, csókodért:
Hogy vetnéd estéid fátylát nyakamba
S éjfeled köntösét csillagszegéllyel,
Míg halk folyód, mint bus vándor, botorkál
S egy messzi sleppen skandáló hajósok
Álmodnak boldog óperenciákról.*

*... Ha fázós hajnalon a mult vonatja
Elhúzna tűzrózsáival a hidon,
(Mely kék ködökben épül s híven ivel
Eszteendő boldog vágyain s veszésén)
Hogy visszaadnád álmok vánkosát,
Amelyre későn rogytam annyi reggel!*

*Már csak Tiéd, mely én voltam, a multam!
S képét s szívét a régi-régi lánynak
Te ringatod csak, méltón s megbocsájtón —
Emlékek bölcséjében s bús tüzekkel:
Mert tavaszod a csókjainktól szent és
Őszöd könnyeink fátyolába lábbad. . . .*

Váry István.

Csitt!

Valamelyik napon, a mult hét valamelyik napján (nem jegyeztem meg pontosan a dátumot) dolgom akadt a városháza közgyűlési termében. Külömben nekem nem is akadt dolgom. Másoknak akadt. Épen a vasutasoknak akadt dolguk, gyűléseztek, mért történetesen nem akadt más dolguk. Irtózom a munkától, nem szeretem, nem keresem és mégis dolgom akadt a közgyűlési teremben. Nem a vasutasokkal, nem is emberekkel, (azért a vasutasok is emberek) hanem állatokkal. Nem is állatokkal, csak állattal. Nem is áll-tal, csak állatkával. Egy egész pici, inci-pinci kis állatkával. Nem emlős állatkával . . .

Magamból kikelve vettem épen papírra azokat a részleteket a szónok tartalmas beszédéből, amelyet a tudósításból ki kell hagyni, amikor jobbfelől lassan, de félelmetesen, egészen lassan, állatkalassúsággal, de még félelmetesebben közeledett felém, a papírom felé, egy ici-pici, mozgó apró állatka. Nagyító üveg és lexikon nélkül is sikerült megállapítanom kilétét.

Sulyos dilemma előtt állottam. Vagy egy ceruzadöfessel legyilkolom és akkor nem kell legalább hallgatnia a beszédek, vagy pedig élve hagyom a szerencsétlent és akkor a beszédekbe kell belepusztulnia.

— Így is — úgy is — mondok — szegényke pillanatai meg vannak számlálva, legalább meginterjúvolom a kicsikét

(ma ez nagy szokás) és megkérdezem, hogyan került a vasutas gyűlés hallgatói közé.

Gondolni, határozni és cselekedni egy pillanat műve volt.

— Mondja te . . . (Dehát letegezhetem-e csak úgy egyszerűen? Még megsértődik.) Tekintetességed (hizonyára nincsenek méltóságos hozzátartozói) unatkozik talán, hogy menekülni akar?

— A körülményekhez képest jól érzem magam. Már sok helyütt megfordultam, de sehol sem éreztem magam olyan jól, mint ebben a teremben. Itt pompásan lehet aludni.

— És mióta lakik itt? Mivel foglalkozik?

— Idestova egy esztendeje és beszédeket hallgatok. Hallottam itt már mindenféle beszédet. Majdnem belebolondultam a sok fajta szónoklatba. Nem jegyeztem meg magamnak a sokféle pártiakat. De tudom, hogy voltak itt munkók, függetlenek, Károlyiak, radikálisok, szocialisták, kommunisták, keresztény szocialisták. A legtöbb ember — már ismerem őket — valamennyi párthoz tartozott. Én politikával nem foglalkozom, de a kommunistákkal szimpatizáltam még a legjobban . . .

— Hogy került ide?

— Hát kérem, amikor mindenki szervezkedett, akkor mi is szervezkedtünk és megalakítottuk a Nagy Endre-féle *fejvunkások* szervezetét és egyleti helyiségünket ebben a teremben rendeztük be. Jó hosszú ideig nyugodtan és háborítatlanul élhettük egyesületi életünket. Számos jól sikerült gyűlést és táncmulatságot tartottunk. Senki se zavart bennünket. Nagyon jóba voltunk mindenkivel. Nemsokára azonban rossz világ jött reánk. Egy csunya ember seprűvel, ronggyal és óriási kefével meg dorongokkal üldözni kezdte szervezetünket. Az üldözés nagyon sok tagtársam életébe került. Többi életbenmaradt tagársaim elmenekültek, úgy hogy a régi szervezetet én egyedül képviselem még itten. Óreg vagyok már ahhoz, hogy más pályát keressék. Kevészel is beérem és napokig elvagyok táplálék nélkül. Itt akarok már meghalni, mert ehhez a helyhez fűznek életem legszebb emlékei. Azt hiszem a telet már nem huzom végig. Hallom nincs szén, nincs fa, nem bírom a nagy hideget . . . Szaladok is. Megnézem a kulcslyukon, hogy milyen idő van . . . Pá! szép fiatal-ember! A viszontlátásig! . . .

Mire ujjat nyújtottam volna, a kis fejvunkást már nem láttam sehol . . .

A „Krónika” mindenütt kapható.

**Követelje minden ujság-
árustól és rikkancstól.**

Minden trafik árusítja a „Krónikát”.

Politikai beszélgetés dr. Balassa Ármínnal a forradalomról, a zsidókérdésről és a nemzeti demokráciáról.

Dr. Balassa Ármín ügyvéd, a Szeged és Vidéke főszerkesztője, régi harcosa a szegedi közéletnek. Az utolsó husz év politikai küzdelmeiben több táborban küzdött, ami a mai felszínes szemlélők előtt az inkonzekvencia gyanújába is keverte őt. Ez az értékelés azonban téves, mert politikai alapelvei mindenkor azonosak voltak, nemcsak szubjektíve, hanem írásaiban és beszédeiben tárgyian kimutatható módon is. Politikai egyénisége szerencsésen egyeztet össze progresszív és konzervatív gondolatokat, lángoló magyarsága pedig példaadó és irodalmi működésében sajátos karakterrel kimagasló. A Szegeden zászlót bontott Bánffy Dezső nevét viselt Uj-párt megalakításában való vezető munkásságával és hatalmas publicisztikai tevékenységével nevét beleírta a legujabb kori magyar országos politika történetébe. Alább kifejtett gondolataival nem értünk mindenben egyet, sőt lényeges dolgokban eltér okfejtéseitől a mi gondolkodásunk, de el kell ismernünk politikai nézeteinek rutinját, logikáját és okosságát.

Munkatársunk felkereste dr. Balassa Ármint, hogy a *Krónika* számára nyilatkozatot kérjen tőle az aktuális politikai kérdésekről. Dr. Balassa készséggel állott rendelkezésünkre és arra az első kérdésre, hogy eddig miért vonult vissza a politikai mozgalmaktól, a következő felvilágosítást adta:

— Személyileg rám nézve ez a kérdés a legaktuálisabb. Körülbelül hét-nyolc éve nem veszek részt a politikai mozgalmakban. Én ugyanis már husz évvel ezelőtt annak az evolucionális nemzeti demokratikus politikának harcosa voltam, amelynek társadalompolitikai vezére Kossuth Lajos volt egész haláláig és a melynek most több-kevesebb őszinteséggel mindenki szolgálatába állott. Engem azonban akkor nem értettek meg. Politikai irányomat rosszhiszeműleg félre is magyarázták. Helyesnek tartottam tehát a félrevonulást.

— Az a nagyon szomorú elégtétel, amelyet a világháború és Magyarország forradalmi nekem szolgáltatott, igazolja nemcsak politikámat, hanem egész közéleti működésemet is. A 67. és 48. szembeállítása alapján folytatott politika az embereket politikai értelmi öngyilkosságban tartotta lekötve és ezért képtelenné váltak a demokratikus és szociális irányú fejlődési eszmék befogadására. A választójogért folytatott másfél évtizedes küz-

delmem a szegedi munkássággal tartott engem összeköttetésben, de a szociáldemokrata párttal soha semmiféle politikai kapcsolatban nem állottam. Az októberi forradalom kitörésekor a Klauzál-téri népgyűlésről több ezer főre rugó tömeg jött lakásom elé és hallani kívánt. Elhárítottam magamtól a nép bizalmát, mert az első pillanatokban láttam, hogy itt nem forradalom keletkezik, hanem az ország összeomlásának katasztrófáját bonyolítja le az elvesztett háború a maga összes psychopatologiai tüneteivel. Mint publicista, az események fölé helyezkedve, a kritikai és történetirői megfigyelés álláspontját foglaltam el. Láttam a politikai tudatlanságnak és személyi konjunktúrális politikának bosszuállását az elmúlt évtizedek büneiért. A forradalmi pártok Budapesten, az egész országban és itt Szegeden is úgy politizáltak, mintha egyszerű képviselő-választási mozgalomról lett volna szó.

— A polgári pártoknak halvány sejtelmük sem volt a szociáldemokrácia harci szervezetéről és céljairól. És úgy látom, hogy még ma sincs. Ezért túrték minden ellentállás nélkül, hogy a munkásság pártja már a népköztársaság uralma alatt magába kapcsolta az állam egész közhivatali szervezetét, a végrehajtó hatalom eszközeit: csendőrséget, rendőrséget és katonaságot. Január elején már teljesen ki volt építve a tanácsköztársaság és a március 21-iki események semmi mást nem jelentettek, mint a polgári pártok vezéreinek eltávolítását és a kész tanácsköztársasági uralom üzembe vételét. A mostani politikai mozgalmak ugyanannak a szokványos kortéziás választási mozgalomnak típusát fejezik ki, de visszafelé haladó irányban. Ez az irány most már akarva sem végezhet pusztító munkát, mert már nincs elpusztítani való. Az építésnek és a meglévő anyag megmentésének munkája vár mindenkire. De a kontárokra nagyon ügyelni kell. Ebben a munkában most már mint szerény közkatona akarok résztvenni s talán tudok némi hasznos tevékenységet kifejteni.

— Milyen szerepet szán főszerkesztő ur a Nemzeti Demokrata Pártnak?

— Erre a kérdésre az országos-párt vezére: Vázsonyi Vilmos adhatna illetékes feleletet. Elvi álláspontom a koalíciókkal és fúziókkal szemben az, hogy minden koalíciós alakulatot perhorreszkálok, mert ezek politikailag harcképtelenek. Vezérek, pártelnökök hiúsága, feltékenykedése nem lehet ok külön pártok fentartására. Egységge kell tömörülni mindazoknak, akik közös célokat tűztek

háborus szüret bora a pincében le van fejtve, a világot jelentő deszkákat tán még kevesebb bölcseséggel kormányozzák, mint a világi komédiát. Nem is olyan fontos az egész? A kritikusnak fontos, mert élete a művészet, istensége, öröme, mindene, de mit tudja ezt egy főnök, aki a pénztári bevétel szerint itél elevenek és holtak, Goethe és Földes, Tömörkény és Gábor Andor fölött?

*

Carmen. A Traviata ígéretei Carmen előadása alatt elfagytak, az akkor meleg siker felgyos visszautasítássá hült ki. A zenéhez értésnek talán mégis nagyobb befolyást kellene biztosítani a szegedi színpadon, amin s ami körül a vezető hozzáértésen kívül minden megvan ahhoz, hogy jó vidéki előadásokhoz megfelelő erőket lehetne biztosítani s a meglévőket a szakértelemmel felhasználni. Hasztalan jó énekes *Tihanyi* Zoltán és *Babits* Vilma, hiába rendez jól *Mátray* és meddő minden fáradozása *Radiónak*, ha a színházi művezetés *Turay* Emmával teszi lehetetlenné a Carmen előadást. Nemcsak a közönség kedvetlenedik el az ilyen előadásoktól, hanem a közreműködők is elvesztik ambíciójukat, ha komoly törekvésüknek rajtuk kívül eső okból ilyen balsikere lesz, s mindennek a színház vallja kárát s az a kulturális érdek, amit nivós operaelőadásokkal szolgálni hivatta lenne.



A könnygyáros.

Neoromantikus könnydráma öt felvonásban.

SZEMÉLYEK:

Fülöp de Vadregény, gyáros.

Klári, keresztény szocialista háztartásbeli.

Herceg, kártyás fajmagyar.

Athanájsz, szerelmi alany.

Apósok, futballisták, dunántuliak és ami még szükséges. Idő: jelenkor.

I. FELVONÁS.

(Regényesen butorozott szoba. Pásztortűz és szarvasagancsok. Tőzeg.)

Fülöp (egyszerű, rongyos hadimilliomos, gyáros, de azért nagyon előkelő): Ah, ah. Igen. A férfi kimért és hideg legyén. Szakáll kötelező. Na, és a sötét ruha. (El.)

Klári (anyjához és a többihez): És a herceg?

Anyá: Eppen jön.

Herceg (frakkban, sarkantyus lakkcsizmában. Gógós): Nincs vak!

Klári: ?

Herceg (indulatos): Mondom, hogy nincs vak! Mit hi?

Klári: De éd . . .

Herceg: Azt kérdeztem: mennyit hiv? Ezret? Megadom.

Klári: Mi van . . . ?

Herceg: Háromszor.

Klári: Istenem, négyszer . . .

Herceg (sötéten): Vesztettem, mért hivott vissza? Mi lesz most, se pénz, se előkelőség, se becsület . . . ! Ide a ridiküllel!

Klári: Pfuj! Egy vasát se.

(Ámde közben ajtó nyílik s lassan belép rajta)

Fülöp de Vadregény (hüvösen, tartózkodva): Szolgen.

Klári (nemes komolysággal): Dicsértessék.

Fülöp: A kezemet hoztam. Két becsületes, kézt, hogy ne mondjam kart. Utálom a faragott képeket és Ohnet Györgyöt. Magát szeretem. Pénz nem fontos. Szándék komoly. Kalandorok kíméljenek. Választ várok.

Klári: Kéz?

Fülöp: Igen.

Klári: Itt a kezem. A magáé leszek. Én, ugy is mint háztartásbeli, ugy is mint előkelőség, ugy is mint asszony: a magáé.

(A szomszédos könnygyár tüzembe lép. Szolgák könyvet, férfiaságot, néma szenvedést és büszkeséget fúvaroznak.)

II. FELVONÁS.

(Szoba, priccse, subával és kölni viz szaggal. A falon nagy kép „Die Schlacht bei Königgrätz“ felirással.)

Fülöp: És most?

Klári (a priccse mutat): Mi ez?

Fülöp (érzéssel és férfiasan): Nászpriccse.

Klári: Megtiltom, hogy ránézzen. Távolítsa el azonnal a subát!

Fülöp: A subát?

Klári (szégyenlősen, tulzott eréllyel): Azt! Vagy mit gondolt? (Sikolt.) Csak talán nem . . . ? (Összerázkódik.)

Fülöp (hüvös): Némileg, vagy részben, nálunk gyárosoknál ilyenkor ugy szokás, bocsánat, tévedtem, könnyörgöm, (ujra megköti nyakkendőjét) így is jó. (Bosszus hangok, szeméit behunyja.) Szeretlek és megfoglak törni! (Mutatja.)

Klári: És a szobák?

Fülöp: Már söprik. Mától kezdve a hatvanadik oldaltól kezdve a százkilencvenhatodikig pontosan betartva. A többit tudja. Maga az én feleségem és így kell viselkedni. A gyár és a közönség a fontos. És most én megyek némán szenvedni. Vigyázzon, hogy a szakállam szórakozottságból le ne nyirassam. Mit, Almássy szakáll nélkül játszott? Üres ház? Na, majd. Kezdhethjük.

III. FELVONÁS.

(Nőegyleti teaestély. Cukor és tűzifa-bőség. Csevegés. Könnyedség és elegancia)

Athanájsz (Fülöphöz): Megörjít a hidegségével.

Fülöp: Meg.

Athanájsz: Miért? Mért oly férfias. Hagyja el már azt a gyárat, nem veszi észre, hogy az egész közönség magát figyeli és a szakállát?

Fülöp: Tudom.

Klári (Athanájszhoz): Jösz te!

Athanájsz: Tessék.

Klári: Te főzöd Fülöpöt.

Athanájsz (előkelően, lesujtva): De kedvesem . . .

Klári: Láttam. És nem türom.

Athanájsz: Nem gondold, hogy egy kissé Ohnet izü vagy?

Klári: Nem fontos. A darab a fontos és Bandi. Eriggy a háztól!

Athanájsz: Nem lehet. Mit szól a Világ? Mit szólnak a többi lapok?

Klári: Még egyszer mondom: távozz! Távozz, mert sértő kifejezést használandok.

Athanájsz: Vicelsz drágám. Vicelsz. Egy c-ével.

Klári: Így is jó. (Fölül, méltósággal.) Ki vagy tiltva. E házba mától kezdve belépned tilos.

Athanájsz (sóhajt): Herceg, herceg, hagyja már azt a büdös kártyát, ide gyorsan, megsértettek.

Herceg: Az nem lehet. Magát nem lehet megsérteni.

Fülöp (sug): Marha, vigvázz, így nem lehet párbaj.

Herceg: Bocsánat, bocsánat, majdnem megfélekedtem. Szóval sértve lett. Hajlandó (Fülöphöz) hajlandó ön uram vállalni a következményeket?

Fülöp: Amit önagsága mond, az magyarul van mondva. Az a gilt. Mehetnek.

IV. FELVONÁS.

Klári: Na végre!

Fülöp: Mi?

Klári: Végre a negyedik fölvonás. Mond, honnan tudtad, hogy szeretlek, hogy meg foglak szeretni három-negyed tizre.

Fülöp: Nem tudtam.

Klári: Nem? Talán csak nem akarod azt mondani, hogy nem láttad a darabot?

Fülöp (méltósággal, gyönyörrel): Nem. Egyszerű gyáros vagyok. Itt nőtem föl, itt éltem a színház romlatlan levegőjében, itt serdültem direktorrá és te tudod legjobban, hogy helyáremelésnél soha életemben mást nem csináltam.

Klári: És ha a herceg megöl?

Fülöp: Ki van zárva.

Klári: Csak ilyen nyugodt ne lennél, ez babonázott meg, ez a fenköit gondolkodás. (Szerelmesen.) Mond, mond, a suba, a szür meg van még . . . ?

Fülöp: Meg. De most már nem aktuális.

Klári: Mi?

Fülöp: Meg fogok halni. Párbajozni fogok a herceggel. Tíz lépés, három lépés, avanz, ötszöri golyóváltás. (Nézi magát a tükörben, hogy elég férfias-e.) Így. Szévvassz.

Klári: Nem engedlek. Szeretlek!

Fülöp: Késő. A párbaj a Makkosban lesz. Jó ejt. Ne feledd a jelenést.

V. FELVONÁS.

I. segéd: Gut'n morgen.

II. segéd: Morgen.

I. segéd: Mi ujság?

II. segéd: Semmi. Gyerünk, mert hideg van.

Fülöp, Herceg (egyszerre): Gyerünk.

I. segéd: Itt vannak a mordályok. Vigyázat, durran.

(*Fülöp, Herceg* fölállnak. Almássy a kulisszák felé kémlel. *Klári* jön. Megkönnyebbülés. Lőnek. Sikoly. A nézőtérén készülődés.)

Fülöp: Csak horzsolás. Faj?

Klári: Nem. Szeretlek.

Fülöp (szenvedélyesen, nemes páthosszal): Én is.

Klári: Édes, édes egyetlen brigadérosom.

Fülöp: Drága jó Ilonám. — Milyen kár . . .

Klári: Mi?

Fülöp: Az egész. Az egész hecc, az egész komédia ennek a harminc embernek.

Klári: De hiszen többen voltak?

Fülöp: Na? És a potyajegyek.

Klári (megtörve): Igaz . . . Megtörtél, mégis, mégis megtörtél, milyen szép is vagy így szakáll nélkül, az ember még azt hihetné, hogy színjárató vagy . . . nem?

Krónika.



Honnan a tekintély? Ahhoz, hogy a közhit valakit nagy orvosnak, tudós professzornak fogadjon el, rendszerint az alakiságok a legfontosabbak; legyen az illetőnek szép, hosszú szakálla, sőtétén villó erős ókularéja, vagy más efféle, nem a tudás és a tapasztalat mélységét valóban feltűnítő külsősége. Igen nagy színészről csak lán-goló kalandok vagy izlés-válságos szenzációk után lehet a legtehetségesebb művész is, mintahogy nem volt igazi gavallér a régi (?) világban az, akinek valami öltözködési különcsége vagy néhány hangos lovagias ügye nem nyűgözte le a közfigyelmet. Politikusembert pedig nagy családi név, kiváló „udvari“ összeköttetés, vagy más ilyesmi avatott be a tömegek bizalmába és vajmi ritkán a valódi tudás, erő és rátermettség. Az ember ilyenformán kérdezi magától: mi hát az a saját-ságos valami, a mi széles rétegeket bizakodóvá tesz a *Friedrich* István szürke neve és meghatározhatatlan színű egyénisége iránt, a mi annyi csalódás és a jövő oly rettenetes kétségei között valahogyan nagyszámu ember előtt megnyugtatóvá teszi e saját-ságos politikai karakter ígéreteit, nyilatkozatait akkor, a mikor szinte mindenkivel szemben áll, szavaival és tetteivel, a kí a régi, bevett és hagyományos politikának közbizalommal szereplő osztályosa volt. Ugy látszik, hogy nyaktörő bátorsága, tisztaistvános vakmerősége, az a nagy támadó készség, amely egyszermind a legjobb defenzívát jelent s amely a gyöngékkal szemben mindig a leghatékonyabb szuggesztió előidézésére alkalmas volt. Valahogyan úgy csinálja *Friedrich* mester is a dolgot, mint *Schenk* tanár ur az idegroncsaival: nagyon hangosan és nagyon sokszor mondja ugyanazokat, a mik sokaknak tetszenek, de a mik még többeket megrémítenek és aratja efemer diadalait a dadogók, bénák, rémültek vegyes seregével az egészségesek és józanlátók közönyös vagy kétkedő passzivitá-

sával szemben. Mert politikai igazságai csak nem megnyugtatóak mások, mint politikai analógiák számára?

Megfagyunk! Abban a nagy hajszában, a melyet ma a *felelősök* után folytatunk, tulsókat gondolunk a mára és tulkeveset a holnapra. És voltaképen a ma is csak a tegnap miatt érdekel bennünket, mert a holnap szemébe nézni nem tudunk, ahogy eddig sem tudtunk. A város katasztrófális tüzelőszérihiányban szenved s azok felelőssége, a kik ennek előidézői, mérhetetlenül nagyobb, mint egyes „kommunista” csahosoké, a kik végeredményben a bolsevizmus zavarosát ép úgy csak kihasználták, mint egyéb idők egyéb konjunkturáit. Miért nincs fa, kérdezzük és a válasz rá az: mert nem lehet behozni. De ez nem lehet, ez nem igaz. Mert fa, bár kevés, egyre jön a városba s quod licet bovi, — a szerény egyesnek, talán szabad, talán lehetséges Jupiternek, a városnak is. De a város megelégszik vele, hogy hatósági kényszerrel, impériummal ruházta fel a legtehetősebb és legártalmasabb magánvállalkozásokat

Bizottságok jöttek, bizottságok mentek, érzékeny és ünnepléses jelenetek játszódtak le, ígéretek hangzóttak el és nagyszerű gazdasági politika szaga terjengett a torony alján hónapokig, amíg végre kiszült, hogy a miről nem gondoskodnak a magánosok, azt ugyan a hatóság meg nem szerzi. De senki sem bünsz semmiben és a társadalom támaszai nyugodtan várják, hogy tiz foknyira sülyedjen a hőmérő higanyoszlopa a 0 fok alá. Talán azt remélik, hogy akkor még több hidegvér lesz az emberekben?

Kiadótulajdonos:

KRÓNKA LAPVÁLLALAT.

**Biztos eredménnyel jár
minden jó hirdetés.
Hirdessen a Krónikában!**

Gambrinus-büffé Csemege és élelmiszer csarnok

Szeged, Feketesas-u (Keleti palota) Tel. 8-36.

Domán Mihály és fia szőnyegáruháza

SZEGED, Kárász-utca 12. szám.

Lacza Kozma

divatáruháza Szeged, Tisza L.-körut,
Ottovay-vask. ház. Püspök-t. szemben
szüvefek, zefírek, vásznak, barnhet,
szelyemfejkendők nagy választékban

Vénig Gyula divatcipők készítője

Szeged, Gizella-tér 3.

PARAL-BÜFFÉ

SZÉCHÉNYI-TÉR 5. SZ.

Rosmann Dávid

szücsmester Szeged, Kárász-u. 5.

Szőrme kabátok és garnitur modellek megérkeztek

Átalakítások e modellek után készülnek.

Földes Zoltán

férfi- és gyermek-
ruha nagyáruháza

Kállay Albert- (Hid) utca 6. sz.

A Szegedi Cipőgyár Szövetkezet

belvárosi üzletében (Rudolf-tér 6., tel. 12-17.)
térfi-, női- és gyermekcipők
kaphatók. Mértékszerű rend-
lések a gyár Római-körut 21. alatti
(tel. 255.) üzemirodájában felvétetnek
Tutányos, szálló és gyors kiszolgálás.

Schönberger Károly utóda

Elsőrendű uri, női és
orthopádiai mű cipészete

SZEGED, Feketesas-utca 7. szám.

Megjelent a
Kertész-féle
ölecsönkönyvtár
könyvjegyzéke.

Magyar, német és fran-
cia könyvek. Kölcsöndij
havonkint 6 kor. Zrinyi-
utca 2. sz. Telefon 1-80.

Horváth Imre

Elsőrendű sevrő cipői a legnagyobb elismerésben részesülnek. Mérték utáni megrendeléseket pontosan és jutányosan készít. Korona-utca 15. és Valéria-tér 10. (Bokor palota).

Uj női fodrászat.

Értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy manikűr és uri fodrászüzletemet **hölgy-odrászattal** kibővítettem, bejáráttal :-: a Kigyó-utcánál :-:

Talpay Mihály, url és női fodrász.
Feketesas- és Kigyó-utca sarok. Keleti palota.

SZEMERÉ A.

paprika, termények és gyarmat-
árutakkek kivételé és behozatala.
SZEGED, Kigyó- és Feketesas-utca
sarkán Telefon: 10-90.

Garai Tibor

művész-nök-iparművész,
Deák Ferenc-utca 28. Telef. 11-12.

Egyleti és sportjelvények. —
Rajzok díjmentesen.

Gummi bélyegzők 24 órán belül
készülnek.

Szövetek, zefírek parketek,
harisnyak és pamutfélék
nagy választékban, olcsón kaphatók

Barbul János

divatruházában, Feketesas-utca 16.

Tóth Testvérek

Elsőrendű cipészete, Püspök-
tér és Mérey-utca sarkán.
Hibás lábakra nagy gond fordítanak.
Kérjük kirakatunk megtekintését

**Arany karika-, pecsét-, monogrammos és brilliáns-
gyűrűt** közvetlenül a készítőnél rendelje meg.

Órás és ékszer-
javító - műhely **Gáspár (Grosz) Ferenc**
Kölcsey-utca 2. szám. — Közvetlen Gotschall-fodrász mellett.

Müller és Társa

bank- és váltóüzlet

Szeged, Dugonics-tér 11. szám.
(Müller-ház.) Telefon: 10-20.

Vécsy György

Áruforgalmi
Részvénytársaság
Szeged, Zrinyi-utca 5.

Korzó-Mozi R. T.

Igazgató: VASS SÁNDOR

Telefon: Igazgatóság: 455.

Pénztár: 11-85.

Hétfőn, kedden és szerdán
Október 13., 14. és 15-én :

**Az eszményi
feleség...**

Dráma négy felvonásban.

Csütörtök, péntek, szombat és vasárnap
Október 16., 17., 18. és 19-én :

A CINABAR.

(Küzdelem a bányáért.)

Előadások hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor, vasárnap fél 4, 5, 7 és 9 órakor

Lusztig Imre

kötött és szövött áru
különlegességek.

Babos Árpád

speci lista órasmester

óra-, ékszerraktár és javító műhely
Oroszlán-utca 21.

Óreg és törött aranyat vesz a legmagasabb áron.

Női kalapokban

választék, bársony voullór, alakítások
legújabb formában készülnek. Szőr-
mében mindennemű alakítást vállalok

RODE IMRÉNÉ

Horváth Mihály-utca 7.

**Irodalmi, zenei újdonságok. Trószerek, diva-
tos levélpapírok. Mindenféle nyomtatványok**

Várnay L. könyvkereskedésében és könyvnyomdájában Szeged.

Belvárosi illatszerár.

Hiss D. palota, Tóth Péterrel szemben

Valódi Cotty, D'orsay Houbigant,
Arys, Gueldy és Roger—Gallet-féle
parfümök kimérve és eredeti üve-
gekben. Houbigant-féle **póuderek**
minden színben és illatban. Roger—
Gallet-féle **fogkrémek** és **sappa-
nok** az összes francia körömapoló
szerek. **Borotv** és **manicür-kész-
letek** izléses kivitelben. **Hajvíz,**
Menthol szájvíz, eredeti kölni
vizek, mindezekből dus választék.

**Selymek, szövetek,
zefirek, vásznak
és női divatcikkek**

legolcsóbb bevásárlási forrása

Ketting János

divatáruháza, Kigyó-utca 2.

Cipőfogyasztók figyelmébe!

Cipők minden fazonban, kiváló minőségben, nagy választékban,
jutányos árban kaphatók **CSIPEI SÁNDOR** cipésznél Gizella-tér 4.

SZALAY-féle költő-önkönyvtár

Kigyó-utca 1.

Az összes világirodalmi, modern és
tudományos, régi és új művek könyv-
tára. Előfizetés havonta 10 korona.

Jóminőségű zseb- és karórák

ingáórák, finom precíziós órák és ék-
szerek, kaphatók **BRAUSWETTER**
JÁNOSNÁL Iskola-utca 23. — Tört
aranyat beváltók. Jobb minőségű
órák javítását elvállalom.

Utazási igazolványba

való fényképek fél óra alatt készülnek

Simonyi fényképésznél

Korzó-kávéház mellett. Somogyi-u. 24

Elismerten legjobb hatása az

ERDEI IBOLYA KRÉM —
ERDEI IBOLYA SZAPPAN
ERDEI IBOLYA PUDER —

Kapható a **MEGVÁLTÓ**
gyógyszertárban Hid-utca.

Ékszerkészítő és órajavító

műhelyt rendeztem be Széchenyi-tér 9. Korzó Mozi házában

A legmodernebb s a mai kornak megfelelő mester
munkák készülnek Szegeden legtöbb szakmunkást
foglalkoztató, kiválóan berendezett, figyelmet
érdemlő, nagy műhelyemben. Tervrajz szerint
elvégezek minden új ékszermunkát s régi ékszerek
átalakítását. Karikagyűrűk legolcsóbban készülnek,
:--::--::--::--::--: műhelyemben előállítva. :--::--::--::--::--:

Deutsch Imre.

Tört aranyat, zálogjegyet legmagasabb árban veszek.